

TIEDOKAS

Opistolaisyhdistyksen sääntömääräinen kevätkokous

Torstaina 26.3.2026 Opistotalossa, Kaskenkatu 5
klo 17.30 kahvit Café Dominicissa
klo 18.00 Helena Rautala kertoo, millaista oli käännöstyö Euroopan Parlamentissa.
klo 18.30 opistolaisyhdistyksen syyskokous
Kokouksen asialistalla ovat sääntömääräiset asiat, mm. vuoden 2025 toimintakertomuksen ja tilien hyväksyminen.
Voit myös esittää toiveita ja palautetta opistolaisyhdistykselle.
Tarjoilun vuoksi pyydämme ilmoittautumaan kokoukseen viimeistään 23.3.2026:
tto.jasenasiat @ gmail.com
Jäsenkortti mukaan.
Ellet vielä ole jäsen, voit liittyä ennen kokousta opiston toimistossa.
Tervetuloa!

Turun työväenopiston opiskelijat ry. / Johtokunta

Opistolaisyhdistyksen syyskokouksen 2025 valintoja

Opistolaisyhdistyksen syyskokous pidettiin 26.11.2025. Ennen kokousta nautittiin Café Dominicissa kahvit.

Ilta jatkui opistolaisyhdistyksen sääntömääräisen syyskokouksen merkeissä. Vuoden 2026 toimintasuunnitelma ja talousarvio noudattavat samaa linjaa kuin aiemmatkin.

Johtokunnassa toimivat vuonna 2026 seuraavat henkilöt:

puheenjohtaja: Pirjo Haapala

varsinaiset jäsenet: Liisa Bäckman, Paula Hakala, Marjo Heinonen, Marja-Leena Lemmetyinen-Rinne, Seija Luoto, Reijo Nurmela ja Elisa Villa

varajäsenet: Arja Karpoff ja Marianna Välke-Öztürk

Varsinaisena toiminnantarkastajana jatkaa Teppo Rouhiainen ja varalla on Suvi Helenius.

Kokouksessa kerättiin toiveita opiston opinto-ohjel-

maan. Toiveet ja terveiset välitettiin opiston rehtorille ja sitä kautta tiimivastaaville.

Opistolaisyhdistyksen kevään ja kesän 2026 toimintaohjelma on saatavilla opistotalossa Kaskenkadulla. Lisäksi se on nähtävillä opiston nettisivuilla.

Mikäli haluat lisätietoja toiminnastamme, ota yhteys Pirjo Haapalaan (sähköposti: phkirjasto (at) gmail.com tai tekstiviesti puh. 044 5651167).

Seuraa myös opiston ilmoitustauluja ja ala-aulassa olevaa info-TV:tä. Opiston nettisivuilla on linkki yhdistyksen tietoihin: <https://blog.edu.fi.turku/turuntyo-vaenopisto/opistoinfo/opistolaisyhdistys>

Jäsenyysasioita ja Tiedokas –lehteä varten opistolaisyhdistyksellä on sähköpostiosoitteet:

tto.jasenasiat (at) gmail.com ja tiedokas (at) gmail.com

Seija Luoto

TIEDOKAS

Tiedokas 116 Kevät 2026 Sisältö

- 2 Opistolaisyhdistyksen sääntömääräinen kevätkokous
- 2 Opistolaisyhdistyksen syyskokouksen 2025 valintoja, Seija Luoto
- 4 Työväenopistolla takanaan loistava syksy!
Sanna Orusmaa, rehtori
- 5 Puheenjohtajan palsta, Pirjo Haapala
- 6 Yhdessä teemme työviksestä tasa-arvoisen ja yhdenvertaisen, Susanna Törnströmiä
haastatteli Marianne Klemelä
- 7 Tampereen juhlava edustustila, Pirjo Haapala
- 8 Matka majakkasaarelle, Pirjo Haapala
- 10 Lievitä stressiä ja tyrmää kaloreita — hauskaa ja tehokasta kuntonyrkkeilyä naisille, Marianne Klemelä
- 12 Taidelasin loistoa, värien hehkua ja villan lumoa,
Paula Hakala
- 12 Tampereen juhlava edustustila, Pirjo Haapala
- 14 Matkan varrelta - osa 1 Seijan ja Markun muisteluksia viiden vuosikymmenen ajalta, Seija ja Markku Luoto
- 16 Nukkejenkoti ja nukkekoteja, Pirjo Haapala
- 17 Virkkaus on tekniikkalaji, Pirjo Ekman
- 18 Älytön tekoko?, Marianne Klemelä
- 19 Range, Reijo Nurmela

Julkaisija
TURUN TYÖVÄENOPISTON
OPISKELIJAT ry.
TIEDOTUSTOIMIKUNTA

Toimitus:
Markku Luoto (puheenjohtaja)
Seija Luoto (sihteeri)
Reijo Nurmela (toimitussihteeri, taitto)
Pirjo Haapala
Marianne Klemelä
Paula Hakala

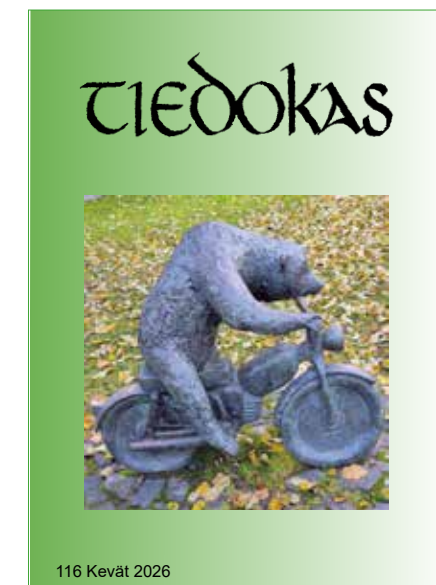
TIEDOKKAAN seuraava numero ilmestyy syys- lokakuussa 2026
Lehteen tarkoitettu aineisto toimitettava toimitukselle 10. syyskuuta mennessä.

Toimituksen osoite:
TURUN TYÖVÄENOPISTON
OPISKELIJAT ry.
TIEDOTUSTOIMIKUNTA
Kaskenkatu 5. 20700 Turku
sähköposti: tiedokas@gmail.com

Työväenopiston Internet-kotisivu:
www.turuntyo-vaenopisto.fi

Painopaikka:
Painotalo Painola T. Nieminen Oy
Piispanristi

Kansikuvassa:
Pirkko Nukarin veikeä veistos
”Sirkuskarhu” on tarkoitettu
katsomisen lisäksi myös
leikittäväksi. (Sijaitsee
Museokeskus TAIKAN edustalla)
Kuva Paula Hakala

Työväenopistolla on takanaan loistava syksy!

Vuosi on kääntynyt jo kevätlukukauden puolelle, silti mielessä on vieläkin opiston loistava syksy. Syksyn 2025 lukukaudesta ei voi olla muuta kuin erittäin ylpeä ja tyytyväinen! Opisto tuotti hyvää tulosta niin oppilasmäärissä, kursseissa, kuin myös talousasioissa. Näin rehtorina on monta aihetta hymyyn.

Kurssivalikoima oli erittäin hyvin suunniteltu ja kurssit täyttyivät mukavasti, lähes täysillä ryhmillä toimittiin koko kausi. Vain muutama ani harva kurssi peruttiin liian vähäisten ilmoittautumisten takia, mutta kun kursseja on tarjonnassa kuitenkin yli 700, niin olisikin suoranainen ihme, jos jokainen niistä toteutuisi. Valittavana oli tuttuja ja suosittujen kurssien lisäksi myös paljon uutuusia, jotka nekin otettiin mielenkiinnolla vastaan. Syyskauden alusta saatiin tuulta purjeisiin voimalla heti.

Hyvät opettajamme pitivät kursseillaan mielenkiintoa ja innostusta yllä aivan viimeisiin kertoihin saakka, vaikka marraskuun vesisateet iskivät rajua ja opiskelijoita olisi saattanut kiinnostaa enemmän kotisohva, kuin kurssille lähtö. Mukaansa tempaava opettaja, mielenkiintoinen aihe sekä muka-

vat kohtaamiset opistolla vetivät puoleensa, tilastoista näkyy, etteivät läsnäolot kursseilla laskeneet edes loppua kohden.

Talous pysyi raameissaan ja vaikka on vähän nipisteltä sieltä ja täältä, niin varsinaisesti se ei ole opiston arjessa juurikaan näkynyt. Tuntimääriä saatiin kasvatettua ja toimintaa edelleen monipuolistettua, joten näillä eväillä jatketaan myös kohti kevättä, suunta on ehdottomasti oikea!

Näin uuteen vuoteen lähdetään hyvillä mielin. Sen suurempia säästötavoitteita ei ole tiedossa, opetustuntimäärä kasvaa muutamalla sadalla ensi vuonnakin ja olen varma, että saamme jälleen tarjota tasokasta ja idearikasta opetusta useassa eri aineessa työväenopistolla!

Saamme olla kaikki ylpeitä, yhdessä teemme opiston, me kaikki, henkilökunta, innostavat opettajat ja aktiiviset opiskelijat. Hymyissä suin tulevaan vuoteen 2026! Tavataan jälleen opistolla,

Sanna
rehtori

Puheenjohtajan palsta

Toivottavasti edellistä vuotta miettiessäsi mieleesi putkahtaa joku positiivinen asia/tapahtuma. Jos näin käy, pidä linja! Meillä on aika pitkälle mahdollisuus valita, minkälaisen helminauhahan punomme. Ripaus lapsen mieltä on hyvä säilyttää; tarkoitan ennakkoluulotonta innokasta asennoitumista eteen tupsahtavaan.

Hämmästyn kun laskin kuinka monta tapahtumaa Kulttuuri- ja retkeilytoimikunta on menneenä vuonna järjestänyt, 100! Tiedotustoimikunta on toimittanut kaksi lehteä, ja tämä vuoden ensimmäinen lehti on vahva osoitus siitä, että mikäli toiminta on toimikunnista kiinni, aktiivisuus jatkuu. Siitä suurkiitos jokaiselle toimintaan tavalla tai toisella osallistuneelle.

Opistolaisyhdistys jatkaa yli 110 vuotista taivaltaan ihan elinvoimaisena, kiitos jokaisen vapaaehtoisen toimikuntalaisen ja johtokunnan jäsenen. Kiitos myös opiston, ilman sitä ja teitä opiskelijoita meitä ei tarvittaisi. Yhdistys on pitkän taipaleen aikana kokenut monenlaisia muutoksia, joista tässä lehdessä pitkäaikaiset jäsenet kertovat ainakin osan.

KoL:n toiminnanjohtaja Jaanan Nuottasen sanoin: ”Nähtäväksi jää, millainen lopputulema saadaan aikaan, mutta olen päättänyt nauttia myös matkasta”. Nauti sinäkin ☺

Kiitän kuluneesta vuodesta: yhdessä koetuista ja yleensä kohtaamisista, niin opiston käytävillä, retkillä kuin kaduilla.

Pirjo Haapala

Työviksen turvallisemman tilan periaatteet

Luomme turvallisen tilan yhdessä.

- Turvallisuus**
Kaikilla on oikeus tuntea olonsa turvalliseksi opistolla.
- Yhdenvertaisuus**
Kaikki ovat tasa-arvoisia ja tervetulleita opistolle. Emme hyväksy häirintää, syrjintää emmekä rasismia.
- Kunnioitus**
Kohtelemme kaikkia kunnioittavasti ja huomioimme jokaisen henkilökohtaisen tilan ja mielipiteet.
- Viihtyvyys**
Toimimme hyvän yhteishengen luomiseksi. Huolehdimme tilojen viihtyvyydestä ja siisteydestä.
- Vastuu**
Jokainen on vastuussa omasta käytöksestään. Puutemme epäkohtiin.

Yhdessä teemme työviksestä tasa-arvoisen ja yhdenvertaisen

Yhdessä teemme työviksestä tasa-arvoisen ja yhdenvertaisen

Turun tasa-arvoinen ja yhdenvertainen työväenopisto -hanke oli Opetushallituksen rahoittama hanke vuosille 2023–25. Hankkeen tavoitteena oli tehdä opiston tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma kehittämiskohteineen sekä kehittää sen pohjalta työtapoja ja työkaluja, joiden avulla tasa-arvo ja yhdenvertaisuus huomioidaan entistä paremmin osana kurssitarjonnan ja lukuvuoden suunnittelua sekä opiston toimintaa.

Hanke eteni hienosti ja saimme paljon hyvää aikaan. Opiston opettajille ja muulle henkilökunnalle pidettiin lukuisia tasa-arvoon, yhdenvertaisuuteen ja turvallisemman tilan periaatteisiin liittyviä työpajoja. Hanke mahdollisti keskittyä aiheeseen tarkemmin sekä tuoda tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta esille opiston arjessa niin opiskelijoille, opettajille kuin muulle henkilökunnalle esimerkiksi tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskyselyjen avulla.

Vastausten perusteella tasa-arvo ja yhdenvertaisuus toteutuvat Turun suomenkielisessä työväenopistossa pääsääntöisesti hyvin ja niin opiskelijat, opettajat kuin henkilökuntakin ovat tyytyväisiä tilanteeseen. Kyselyt, työpajat ja turvallisemman tilan periaatteet sekä aiheeseen paneutuminen ja esille tuominen ovat saaneet erityistä kiitosta kaikilta osapuolilta.

Mitä konkreettisia toimenpiteitä hanke on tuonut tullessaan?

Teetetyt kyselyt toivat hyvin esiin opiston tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden tilaa sekä auttoivat kehittymään esille tuotuihin epäkohtiin ja kehittämään edelleen hyviksi havaittuja toimia. Eri ajankohtina teetetyt kyselyt ja työpajat mahdollistivat toimiin ryhtymisen jo hankkeen aikana ja esimerkiksi esteettömyyteen ja saavutettavuuteen on pyritty kiinnittämään entistä enemmän huomiota, konkreettisesti esimerkiksi opistotalon ensimmäiseen ja toiseen kerrokseen kesällä 2025 asennetut sähköistetyt ovet mahdollistaen paremmin esimerkiksi pyörätuolilla saapumisen. Vuoden 2024 työpajapalautteiden perus-

teella tuntiopettajille lisättiin mahdollisuuksia osallistua hankkeen toimintaan järjestämällä lisäkoulutusta ja useampia työpajoja.

Entä mitä hanke toi tullessaan koskien turvallisemman tilan periaatteita?

Osana hankesuunnitelmaa sekä oppilaitoksen veloitetta edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta olemme huomioineet turvallisemman tilan periaatteet, jotka luovat yhteiset säännöt jokaisen osallistumiselle opiston toimintaan mahdollisimman turvallisesti.

Aiheesta on pidetty työpajoja niin tuntiopettajille kuin vakitukselle henkilökunnalle v. 2025 aikana, joissa on pohdittu, mitä turvallisemman tilan periaatteet tarkoittavat ja miten ne parhaiten voitaisiin huomioida niin opetustiloissa kuin muuallakin. Opistolle on koottu omat työviksen turvallisemman tilan periaatteet, jotka laitetaan esille opiston eri tiloihin kehottaen jokaista toimintaan osallistuvaa niihin perehtymään ja sitoutumaan. Opettajia kannustetaan huomioimaan nämä periaatteet kurssien alkaessa ja muistuttamaan opiskelijoita osaltaan kantamaan vastuuta niin fyysisesti kuin psyykkisesti turvallisemmasta tilasta niin opetustilanteissa kuin muutenkin.

Tulevaisuuden suunnitelmat ja seuranta

Tasa-arvotyöpajoja pyritään pitämään jatkossakin avoimen kommunikaation, kohtaamisen ja suoran viestinnän varmistamiseksi. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskyselyjä tullaan kehittämään, jotta ne vastaisivat vielä paremmin muutuviin tilanteisiin. Lisäksi lukukausittaisilla asiakaskyselyillä saadaan säännöllistä palautetta, johon pyritään reagoimaan ajantasaisesti. Niin opiskelijoiden kuin opettajien osallistaminen tulee olemaan tärkeä osa tulevaisuuden tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyötä, jotta kaikkien ääni varmasti saadaan kuuluviin.

Susanna Törnströmiä haastatteli Marianne Klemelä

Juhlasalin koristelutyöt teki Salomo Wuorio. Suuri kristallikruunu on hankittu Tukholmasta 1889. Alkujaan kruunussa oli 64 elävää kynttilää ja saman verran sähkölamppuja. Juhlasalissa on kautta talon historian järjestetty konsertteja, näyttelyitä ja juhlatilaisuuksia kuten promootio.

Tampereen juhlava edustustila

Tampereen Raatihuone (1890) on upea kaupungin edustustila. Juhlava, avara ja komea sisääntuloaula aiheuttaa ensimmäiset ihastuksen huokaukset. Saamme oppailtamme Eeva Viljaselta ja Susanna Härköselältä kuulla, että turkulainen maalaustieli Koskinen, jonka palvelukseen vastavalmistunut Salomo Wuorio oli palkattu, sai tehtäväkseen Tampereen raatihuoneen maalauskoristelutyön. Wuorio perusti Helsinkiin oman ”Salomo Wuorio” -koriste- maalausyrityksen 1890. Liike oli toiminnassa vuoteen 2012.

Taide ja talo opastuskierros alkaa. Kuljemme oppaiden tarinoiden ja tietojen maailmassa läpi arvotaiteen ja -huonekalujen täyteisten salien. Tuolla Albert Edelfelt, tuolla Ivan Aivazovsky, Hjalmar Munsterhjelm, Helen Schjerfbeck, Elin Danielson-Gambogi, Berndt Lindholm ja vieläpä Turun Kaakelitehtaan valmistama takka. Yksi huoneista on omistettu tamperelaiselle taidemaalari Gabriel Engbergille (1872–1953). Useissa saleissa on näyttävä iso kello, ne on taloon lahjoittanut tamperelainen kelloseppä Mauri Riuttu.

Tampereen Raatihuoneen avajaisia vietettiin juhlahin menoin 8.1.1890. Rakennuksen on suunnitellut arkkitehti Georg (Wilhelm Ismael) Schreck. Alkuun talossa toimi kaikki kaupungin virastot, mutta jo 1907 talosta tuli vain oikeus- ja järjestyslaitoksen keskus. Vuosina 1917–1918 rakennus toimi punaisten virasto- ja majoitustilana. Kaupungin valtuusto on kokoontunut talossa vuoteen 1987, jolloin uusi kaupungin virastotalo valmistui.

Raatihuoneen purku 1930-luvun lopulla lykkääntyi sodan vuoksi, vielä 1960-luvun alussa asia oli uhkaavasti esillä, mutta 1964 päätettiin, että rakennus tultaisiin korjaamaan – sen sijaan että tontille olisi rakennettu uudenaikainen moderni liikekeskus. Onneksi kulttuurihistoriallisesti korvaamaton rakennus selätti purkuajatukset, ja talossa monenlaiset tapahtumat voivat jatkua.

Teksti ja kuvat Pirjo Haapala

Veneessä. Kuva Ari Ivaska.

Matka majakkasaarelle

Elokuun puoliväli (2025) ja suurenmoisesti onnistunut Lågskär, Lilla-Båtskär ja Kobba Klintar matka on vahvasti mielessä. Kahta viimeksi mainittua saarta ei voi olla havaitsematta, kun matkustaa Viking Linella Turusta Maarianhaminaan, sillä saaret ovat ihan väylän varrella, paapuurin puolella. Lågskär siintää horisontissa.

Ryhmäretkipäivät tulee päättää ajoissa ja on tyystin onnen sanelemaa, minkälainen sää retkipäivälle sattuu. 14.8.2025 sää oli aurinkoinen, etelätuulta n. 5 m/s. Sillä tuulella pääsi ongelmitta aavalle, liki 30 km Maarianhaminasta etelään sijaitsevalle Lågskärin majakkasaarelle. Vajaan tunnin ajomatkan jälkeen rantaudumme Lågskärin kalliolle. Matalalta saarelta kohoava 40 m korkea monumentaalinen 1920 valmistunut punainen betoninen majakka ja lähellä sijaitseva majakanvartioiden talo on mieleenpainuva

Lågskär. Kuva Vilhelm Holmberg.

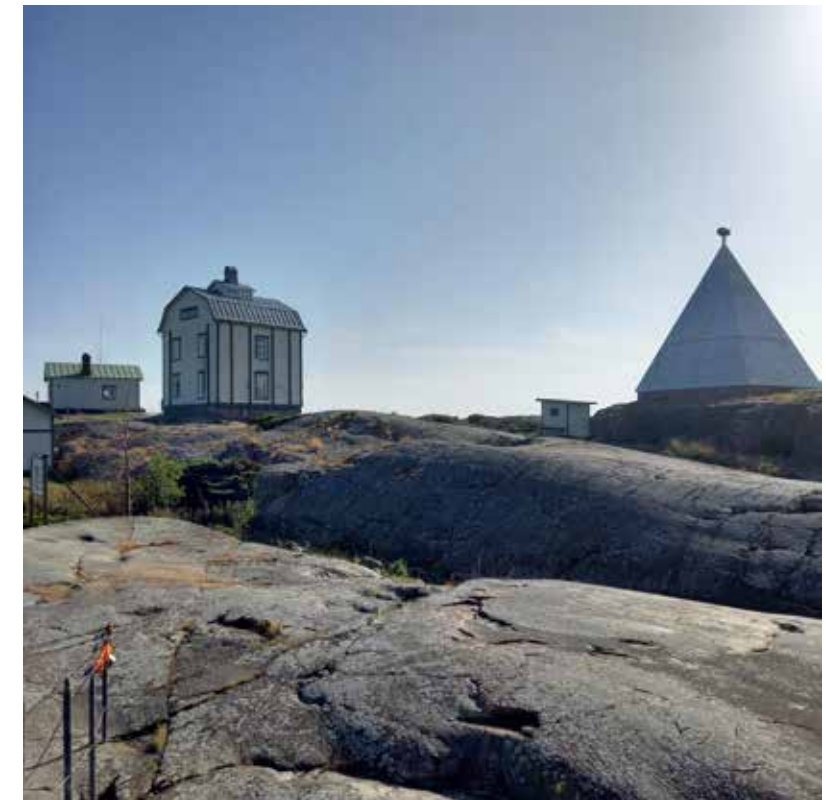
Osa Maarianhamina retkelle osallistujista valitsi kohteeksi luotsisaaren Kobba Klintar. Merimatka kestää Maarianhaminasta n. 30 min.

näky. Vastarantoja ei juuri näy. Saaren eteläpuolelta Gdanskin rannat ovat n. 500 km:n päässä.

Niin kauan kuin merellä ollaan seilattu, Lågskär on ollut tärkeä maamerkki. Siellä on ollut 1600 -luvulta lähtien merimerkki, valoilla tai ilman valoja. Kummeli, tunnusmajakka tai puupooki, majakkakin jo 1859. Miehitys saarella lopetettiin 1961 ja majakka automatisoitiin. ”Aikoinaan majakanvartijat määrättiin tekemään havaintoja muuttolintujen liikkeistä ja raportoimaan havainnosta Helsingin yliopistolle” (Suomen majakat, Laurell Seppo). Vuodesta 1965 asti saaren majakanvartioiden hirsitaloa on pitänyt tukikohtanaan Ålands fågelskyddsförening r.f. Saari on heidänkin mukaansa jo vuodesta 1926 ollut Ahvenanmaan paras muuttolintujen havaintopaikka.

Matkan saareen mahdollisti Vilhelm Holmberg (shipland.ax). Koimme yllätyksen, kun hän ehdotti pysähdystä matkanvarrella olevassa Lilla Båtskärissä. Saaren selkeä tunnusmerkki on betoninen kaivostorni. Saarella toimi rautamalmikaivos 1957–1959. Kaivostornin päällä oli valo ja se toimi majakkana, saarella oli myös luotsitoimintaa 1990 luvulle asti. Nykyään saarella on vanhoja rakennuksia ja muutama tuulimylly, kuten viereisellä Stora-Båtskärillä, jonka taloa pitää tukikohtanaan Ådans vänner (Haahkan ystävät) – luonnonsuojeluyhdistys. Ihmisen läsnäolo häiritsee merikotkan saalistusta ja näin haahkojen pesiminen on onnistunut. Eteenkin pesimäaikaan saaren miehitys on tuottanut hyviä tuloksia haahkojen lisääntymisessä.

Pirjo Haapala

Kobba Klintar. Kuva Merja Koskinen.

Lågskär. Kuva Vilhelm Holmberg.

Lievitä stressiä ja tyrmää kaloreita – hauskaa ja tehokasta kuntonyrkkeilyä naisille

Olga Kutergina.

Opistotalon kutoskerroksen luokasta 613 löytyy tiistain alkuillasta iloinen ja energinen joukko valmiina aloittamaan kuntonyrkkeilytunnin opettajansa Olga Kuterginan johdolla.

Tunti alkaa mukaansatempaavan musiikin tahdissa lämmittely- ja lihaskunto-osuudella, ja vähitellen siirtyään itse asiaan.

Aurinkoinen Olga kertoo, että tämä harjoittelumuoto on tarkoitettu kaikenikäisille, eikä se vaadi erityisiä esivalmisteluja. Harjoittelussa yhdistellään eri kamppailulajien tekniikoita ja monenlaista fyysistä kuormitusta käsipainoilla ja ilman sekä oman kehon painolla työskentelyä. Harjoitukset ovat aina erilaisia, mutta iskujen tekniikka on luonnollisesti vakiona jatkuvasti. Kuntorykkeilyssä käytetään myös jalkoja, joka on monille yllättävää. Kyseessä on kuitenkin KUNTONyrkkeily, jolloin koko kehon tulee työskennellä ja toimia harmonisesti. Valmentaja itse miettii, että harjoitukset ovatkin toisinaan arvaamattomia, mutta erittäin mielenkiintoisia. Ja koska eri lajeissa

käytetään eri tekniikoita, jokaisen on tärkeää tietää, mitä tehdään ja miksi.

Olga Kutergina on opettanut tätä harjoittelumuotoa jo noin 30 vuotta. Uusia innoituksen lähteitä hän on saanut mm. yhdysvaltalaisen fitness ohjaajan Billy Blanksin Tae Bo-tunneista, jotka ovat olleet kannustimina luotaessa omia alkuperäisiä harjoitusohjelmia.

Työväenopistossa Olga on opettanut melkein 15 vuotta ja oli ensimmäisenä järjestämässä pilates- ja nyrkkeilytunteja naisille. Pitkä valmentajaura alkoi jo 16-vuotiaana ammattiurheilun parissa. Urheilu astui 11-vuotiaan Olgan elämään ratapyöräilyn muodossa Tallinnassa, jota seurasivat erilaiset kamppailulajit sekä lukuisat eri koulut ja urheiluohjaajien koulutusohjelmat.

Olga pyrkii pitämään harjoitukset pirteinä ja napakoina, ja aika kuluu todella nopeasti. Toisinaan annettu aika ei tunnu edes riittävän. Tunnin jälkeen salista lähtee tyytyväisen ja onnellisen oloinen joukko. On

työskennelty ahkerasti ja samalla pidetty hauskaa. Ja on saatu paljon positiivisia tunteita, joita halutaan lisää.

”Rakastan työtäni. Kuuntelen aina oppilaitani, mitä he haluavat nähdä harjoituksissa ja yritän lisätä toivottuja elementtejä”, tiivistää Olga.

Kuntorykkeily naisille tiistaisin klo 17.30–18.30 opistotalolla. Suosittelen!

*Marianne Klemelä teksti
Reijo Nurmela kuvat*

Yleisnäkymä Soile Yli-Mäyryn lasiteoksista, joiden koko vaihteli 30 cm - 2 metriä.

Soile Yli-Mäyryn 2-metrinen teos "Särkyneet varjot".

Taidelasin loistoa, värien hehkua ja villan lumoa

Turun työväenopiston opiskelijayhdistyksen kulttuuri- ja retkeilytoimikunta järjesti 29.10.2025 matkan tutustumaan Riihimäen ja Hyvinkään taidetarjontaan. Ryhmämme (36 henkilöä) tutustui neljään ajankohtaiseen näyttelyyn oppaiden johdolla.

Suomen lasimuseon anti hurmasi

Suomen lasimuseo sijaitsee nykyisin Riihimäen lasin vanhassa tehdasrakennuksessa. Se muutettiin Tapio Wirkkalan suunnitelmien mukaan lasimuseoksi, joka avattiin vuonna 1981. Siellä järjestetään vuosittain vaihtuvia näyttelyitä.

Kuvataiteilija **Soile Yli-Mäyryn "Palava tuhka" -näyttelyssä** oli lukuisia massiivilasista valmistettuja, värikkäitä, kolmiulotteisia teoksia. Niissä näkyi monitulkintaisia symboleja, koodeja ja numeroita. Teoksia on valmistettu Venetsiassa Muranon saarella vuodesta 2007 lähtien. Teosten keskeinen teema on ihmisen vieraantuminen luonnosta.

Näyttörüudulla Yli-Mäyry kertoi ilmeikkäästi eleh-

tien elämänvaiheistaan ja taiteestaan. Hän kuvaili köyhää ja ankeaa lapsuuttaan yhtenä kuuromykkien vanhempien viidestä lapsesta. Perheen äidinkieli oli viittomakieli ja Soile joutui kokemaan ympäristön ilkeämieliset asenteet ja puheet vammaisia vanhempiaan kohtaan. Hän tiesi jo lapsena, että hänestä tulee taiteilija.

Yli-Mäyry hakeutui jo nuorena opiskelemaan taidetta Saksaan. Palattuaan Suomeen hän jatkoi opiskelua väitellen valtiotieteen tohtoriksi. Hänellä on ollut yli 300 yksityisnäyttelyä yli 30 maassa, Japanissa yli 30 kertaa. Yli-Mäyry sai Pro-Finlandia -mitalin vuonna 2024.

1990-luvun alussa Yli-Mäyry perusti taidehallin syntymäkyläänsä Kuortaneelle sekä taidelinnan Orimattilaan entiseen villatehtaan johtajan asuinlinna. Molemmissa järjestetään näyttelyjä, joihin olisi kiinnostavaa tutustua jo rakennustenkin vuoksi.

Professori **Heikki Orvolan "Rikottu Verho" -näyttely** juhlistaa hänelle myönnettyä vuoden 2025 Pro vitrea -palkintoa. Sen hän sai korkeatasoisesta ja persoonallisesta työskentelystä suomalaisen lasikulttuurin edistämiseksi. Näyttely esitteli valmiiden teosten lisäksi niiden tekoprosessia.

Rikottu verho -tekniikka on sovellus verholasitekniikasta, jossa lasin värillinen sisä- tai ulkopinta saadaan lisäämällä teoskappaleen aloituksen päälle ohut värillinen lasikerros. Kun aloituskappaleen päälle ripotellaan tuhkaa ja sen päälle puhalletaan verholasi, kahden lasimassan väliin jäävä tuhka saa aikaan rakkoja. Lasia lämmitettäessä osa rakoista suurenee ja niitä

Villan ja muodin lumoa-näyttelyssä ollut mainoskuva Elasta housuista jotka lanseerattiin vuoden 1960 talviopympialaisiin Kaliforniassa.

Heikki Orvolan "Rikottu lasi"-tekniikkaan perustuvia taidelaseja.

peittänyt ohut verho rikkoutuu.

Esillä oli myös Orvolan filigraanilasi -tekniikalla valmistamia töitä. Niitä valmistettaessa kuumen väritysmän lasimassan pintaan lisätään ohuita lasipuikkoja, jotka sulavat raidoiksi esineeseen.

Lasimuseossa oli mahdollisuus tutustua myös perusnäyttelyyn. Se antoi kokonaiskuvan suomalaisen lasinvalmistuksen 300-vuotisesta perinteestä sekä lasitaiteen historiasta ja nykytilasta. Makoisa lounas nautittiin hevostalliin remontoitussa kahvilaravintolassa.

Hyvinkään museokeskus TAIKA tuli tutuksi

Museokeskus TAIKA sijaitsee Jussintorin liiketalon yläkerrassa. Siellä sijaitsevat sekä Hyvinkään kaupunginmuseon että taidemuseon näyttelyt.

Pala palalta -näyttely rakentui neljän kuvataiteilijan teoksista. Ne leikittelevät järjestelmillä, rinnastuksilla ja sommitelmilla. Itseäni miellyttivät Jussi Juurisen puupiiirros -tekniikkaan perustuvat työt. Hän on maalannut puurimoja eri väreillä ja sovitellut näin kertyneestä materiaalista värikylläisiä teoksia. Ne näyttivät edestä katsottuina maalauksilta, mutta sivulta katsoessa erottuivat teoksen pinnasta ulkonevat eriväriset rimat.

Villan ja muodin lumoissa -näyttely nosti esiin Hyvinkään villatehtaan juuret vuodelta 1892, jolloin Ossian Donner perusti ensimmäisen villakutomon.

Ajan myötä siitä kasvoi Hyvinkään suurin työnantaja. Kuluttajalle villatehtaan tarina näkyi ennen kaikkea tuotteiden ja niissä ajan myötä muuttuvien tunnus-ten kautta. Monille olivat tuttuja esimerkiksi suosittu Laponica -sarjan huovat ja Manestra -kokolattiamatot.

Näyttely valotti villatehtaan toisen maailmansodan jälkeisiä vuosia, sekä sitä, miten suomalaiset villatuotteet valloittivat kaupungistuvia kuluttajia kotimaassa ja maailman muotitaloja. Näyttely kertoi myös siitä murroksesta, jonka myötä villateollisuus siirtyi asteittain ulkomaiseen tuotantoon.

Hyvinkääläisen **Helene Schjerfbeckin** arvostus tuli matkalla esiin monin tavoin. Hänen töitään oli esillä Museokeskuksessa ja sen vieressä sijaitseva puistiko on omistettu hänelle. Helenen kunniaksi pystytettiin vuonna 1998 Tapio Junnon valmistama 2,5 metriä korkea "Ovi" -niminen pronssiteos. Se on ensimmäinen suomalaiselle naistaiteilijalle omistettu veistos. Teoksen jalustasta löytyy Helenelta seuraava kirjelaus: *"Luulen, että paluu yksinkertaisuuteen ja rauhaan, vaatimattomuuteen voi pelastaa maailman."*

Itselleni matka tarjosi virkistävän sukelluksen taiteen värikylläiseen maailmaan lokakuun harmauden keskellä. Sain inspiraation lainata kirjastosta Soile Yli-Mäyryn elämänvaiheistaan ja taiteestaan kirjoittaman kirjan (Palava tuhka), joka oli kiintoisaa luetavaa.

Teksti ja kuvat Paula Hakala

Matkan varrelta – osa 1

Seijan ja Markun muisteluksia viiden vuosikymmenen ajalta

Turun suomenkielinen työväenopisto perustettiin vuonna 1908. Varsin pian eli vuonna 1912 aloitti toimintansa opiston opiskelijoiden Toverikunta. Se oli jo yli 60-vuotias, kun me aloimme käydä työväenopistolla. Toverikunnan toiminta oli vilkasta, oli paljon eri toimikuntia ja toimintaa. Toverikunnan jäseniä olivat automaattisesti kaikki opiston opiskelijat.

Vuonna 1992 Toverikunta rekisteröityi ja sen nimeksi tuli Turun suomenkielisen työväenopiston toverikunta r.y. Myös jäsenyyteen tuli muutos. Opiston opiskelijat eivät enää olekaan automaattisesti yhdistyksen jäseniä, vaan jäsenyyttä pitää erikseen hakea. Toverikunta –nimi oli koettu pitkään vanhahtavaksi ja siitä haluttiin päästä eroon. Vuoden 1993 syyskokous päätti muuttaa yhdistyksen nimeksi Turun työväenopiston opiskelijat ry. eli 'kutsumanimeltään' opistolaisyhdistys.

Miten tulimme mukaan toimintaan 1970-luvun puolivälissä? Kävimme opistolla merenkulun kursseilla ja näimme ilmoituksen, että 7.3.1975 tiedotustoimikunta järjestää ”Ilta kulissien takana” –nimisen illanvieron opiston juhlasalin näyttämöllä. Me kiinnostuimme tapahtumasta ja menimme katsomaan. Tiedotustoimikunnan puheenjohtaja Joel Jukala huomasi pari uutta tulokasta ja 'kaappasi' meidät toimintaan mukaan. Niinpä toimintakauden 1975–76 toimintakertomuksessa Markku on jo toimikunnan varapuheenjohtaja ja Seija jäsen. Siitä alkoi tiivis yhdistystoimintamme, jota on jatkunut viiden vuosikymmenen ajan. Päätehtävämme on koko ajan ollut Tiedokas –lehden toimittaminen.

Työväenopistossa olemme opiskelleet monenlaisia asioita:

Markun opintoja ovat olleet mm saaristo- ja rannikkolaivurikurssit, kirjanpito, ATK-kurssit, kokoustekniikka, saksan kieli, englannin kieli, miesten kala-

ruokakurssi, huonekalujen entisöinti ja verhoilu, valokuvaus, järjestysmieskurssi sekä monenlaiset luennot. Erikoisimpiin kursseihin lukeutui vaateompelu. Siellä syntyi pukukankaasta tehdyt housut ja liivi. Takkiin ei kangasta riittänyt.

Seijan opintoihin ovat kuuluneet saaristo- ja rannikkolaivurikurssit, ATK-kurssit, kokoustekniikka, ranskan ja venäjän alkeet, suggestopedinen englanti (ensimmäinen tällainen kurssi opistolla), valokuvaus digikameralla ja monenlaiset luennot. Ehkä oli muitakin kursseja, mutta kaikkia ei millään muista. Venäjän kurssi oli mielenkiintoinen ja kohdallani ajan-kohtainen. Tein 1980-luvulla silloisen Neuvostoliiton kauppaan liittyviä vientipapereita. Ne piti kirjoittaa venäläisin aakkosin, jotka tunnetusti ovat vaikeita. Televisiossa alkoi samoihin aikoihin venäjän kurssi Heikki Kinnusen johdolla. Opistolla alkoi sama kurssi, jolle sitten ilmoittauduin. Aakkoset tuli opeteltua ja rahtikirjat tehtiin sujuvasti venäjäksi. Puhuminen oli vaikeaa, sitä olisi pitänyt voida harrastaa paljon enemmän. Idänkaupan romahdettua meni työpaikka ja venäjän taitokin jäi ruostumaan.

Opistolla on ollut vuosien varrella paljon luentoja eri aiheista. Kaikille luennoille ei aina tuntunut riittävän kuulijoita tarpeeksi. Niinpä rehtori Antti Airamo värväsi opintotoimikunnan jäseniä paikalle ja kehotti kaikkia tekemään ahkerasti kysymyksiä luennoitsijalle. Nykyään on toisinaan niin suosittuja luentoja, että kaikki eivät mahdu luentosaliin ja on jouduttu siirtymään juhlasaliin.

Luottamustehtäviä yhdistyksessä on kummallekin kertynyt vuosien varrella:

Markku on ollut tiedotustoimikunnan varapuheenjohtajana ja puheenjohtajana, johtokunnan jäsenenä, tilintarkastajana sekä järjestysmiesten vanhimpana.

Seija on toiminut tiedotustoimikunnan ja johtokun-

nan sihteerinä, jäsenkirjurina, opintotoimikunnan ja taloustoimikunnan jäsenenä sekä yhdistyksen puheenjohtajana vuosina 1999–2002.

Opistolaisyhdistyksellä oli pitkään Ruissalossa kesäkotina Tenhola, joka oli jäsenten ahkerassa käytössä. Se jäi meidän osaltamme aika vieraaksi, sillä kesäme kuluivat veneillä. Tenholassa käytiin kylläkin vuosittain esimerkiksi kokouksissa ja juhlissa. Kävi-pä Markku kerran Tenholassa moottorisahan kanssa. Kaupunki oli antanut luvan kaataa puita lähinnä asuntovaunualueelta ja häntä pyydettiin talkoisiin.

Yhdistyksestämme osallistuttiin innokkaasti opistopiirien ja liiton tapahtumiin. Sellaisia olivat esimerkiksi Lounais-Suomen Opistopiirin syysneuvottelupäivät, Hämeen Opistopiirin Opistoparlamentti ja Kansalais- ja työväenopistojen liiton kokoukset. Näissä tapahtumissa oli mukava tavata muiden yhdistysten väkeä läheltä ja kaukaa. Pääsimme kertomaan Turun yhdistyksen toiminnasta ja kuulemaan, millaista muilla on. Turkulaisten aktiivisuutta ja laajaa toimintaa kehuttiin kovasti. Opistopiirien toiminta hii-pui ja tapaamiset ovat loppuneet. Liitolla on ollut pari kertaa vuodessa nettitreffit yhdistysväelle.

Toimintamme opistolla ei ole ollut pelkästään yhdistystoimintaa ja opiskelua. Kumpikin meistä on ollut myös opiston palkkalistoilla. Markku toimi tuntiopettajana ja piti muutaman vuoden veneilijän dieselkursseja.

Ilmoittautumisten vastaanottamisessa olimme mone-na syksynä töissä opistolla. Seijaa pyydettiin aluksi tuuraajaksi Puolalan osastoon Aurakadulle. Myöhemmin tehtävästä tuli jokasyksyinen ja se laajeni muihinkin toimipisteisiin. Kaskenkadulla opistotalossa Seija otti vastaan ilmoittautumisia ja Markku kirjasi ne liitutaululle. Innokkaimpia ilmoittautujia piti varovaisesti välillä pyytää miettimään, monelleko kurssille he ehtivät. Joku halusi tulla esim. useamman kielen alkeiskurssille eikä aika olisi varmastikaan riittänyt kaikkiin. Aikoinaan opistolla oli vain lukuvuosimaksu viisi markkaa eikä kurssien määrää rajoitettu.

Opistolla oli myös useita sivupisteitä, joissa ilmoit-tauduttiin. Niinpä kävimme eri iltoina 'lähiökieroksella' Mestarinkadun, Varissuon, Runosmäen ja Pernon toimipisteissä. Opiston puolelta oli yleensä mukana apulaisrehtori Hilka Harald. Kun opinnot alkoivat, olimme useana syksynä opastamassa opiskelijoita luokkiin. Ilmoittautumisviikon illat olivat työntäyteisiä ja mielenkiintoisia. Jonot olivat pitkiä ja pettymykset suuria, kun ryhmät täyttyivät. Kun il-

moittautumiset siirtyivät tietokoneaikaan, loppuivat meidän työemme. Opistoon liittyviä tehtäviämme olivat myös usean vuoden ajan avoimen yliopiston tenttivalvonnat, joita hoidimme toisinaan yksin, toisinaan kaksin.

Toiminta opistolaisyhdistyksessä on ollut mielenkiintoista ja antoisaa. Alkuvuosien vilkas toiminta monine toimikuntineen ja runsaine tekijöineen on muuttunut kuten kaikki muukin yhdistystoiminta. Vapaaehtoistyötä ei arvosteta, sillä kaikesta pitäisi saada jokin hyöty itselle. Tarjolla on niin paljon kaikenlaista mielenkiintoisempaa menemistä ja tekemistä, ettei yhdistystoiminta vedä. Hyvänä esimerkkinä ovat yhdistyksen kokoukset. Aikoinaan syyskokouksissa oli ehdokkaita johtokuntaan reilusti yli tarvittavan määrän ja piti äänestää valittavista. Nykyisin ollaan tyytyväisiä, jos yleisiin kokouksiin tulee pari-kolme uutta jäsentä vanhojen toimijoiden lisäksi.

Toiminta työväenopistolla on tuonut suuren joukon hyviä tuttavuuksia. Iso joukko heistä on jo edesmenneitä, joita muistellemme lämmöllä. Viidenkymmenen vuoden ajalta olisi paljon kerrottavaa, mutta lehden tila ei riitä siihen. Pitänee tehdä jatkokertomus otsikolla osa 2 jne.

Seija ja Markku Luoto

Seija ja Markku Luoto Tiedokkaan toimituksessa maanantaina 12.1.2026.
Kuva Reijo Nurmela.

Lisää kuvia takakannessa.

Vasemmalla kuvassa Raija Puonti ja Valentyna Derchuk.

Yläkuvan nukke on ensimmäisiä, joita Raija on valmistanut.

Nukke koti, jossa on tapahtunut murha. Nukkekodeissa pitää Raijan mielestä olla mielenkiintoinen, verevä tarina. Kuva Eija Lehto.

Nukkejen koti ja nukkekoteja

Minne käännänkin päin, siellä nukkeja nään, loistaa naurava naama ja sulka, aha! Näin toistaa korvamato, kun kuljeskelen isossa asunnossa, joka sijaitsee arkkitehti Fridolf Strandellin suunnittelemassa 1910 valmistuneessa jugend rakennuksessa. Huoneisto on täynnä nukkeja; itsetehtyjä ja ostettuja; kankaisia, puisia, metallisia, muovisia. Tämän nukkesatumaan omistaa eläkkeellä oleva käden taitojen (tekstiili ja kuvataide) opettaja Raija Puonti.

Kohtaamme kierroksella nuohoojan, enkeleitä, daameja, pirun, anopin ja pojan, sekä nukea, josta kaikki alkoi. Kyseessä Väinö Aaltosen Museosta ostettu puolalaisen nukkataiteilijan Anna Smolanan n.30 cm. kokoinen vihreäviittainen ruhtinas.

Taideteosten (maalauksia, hiilipiirroksia, metallityöitä), nukkejen ja maatuskojen lisäksi huoneistossa on useita nukkekoteja tarinoineen. Raija esittelee nukkekodin, jonka hän on saanut 5-vuotiaana. Vieressani on piironginkokoinen englantilaistyylinen nukkekoti, jossa on tapahtunut murha.

Vierailimme Puontin luona kolmeen eri otteeseen, 15 henk. /ryhmä. Viimeisellä vierailulla oli ukrainalainen Valentyna Derchuk. Hän antoi Raijalle itsetehdyn, perinteisen ukrainalaisen motanka-nuken. Nuket valmistetaan kankaasta, langasta, nauhoista, neulaa käyttämättä. Nukkea ei saa lävistää neulalla. Lanka kierretään kankaan ympärille myötäpäivään, tämä symbolisoi/ symboloi elämän kiertokulkua. Käytetyillä väreillä on luonnollisesti symbolinen arvo. Huomioitavaa on, että motanka-nukeilla ei ole silmiä. Muinaiset ukrainalaiset uskoivat, että kasvot ovat sielun peili. Kasvojen tilalla on risti, joka on elämän symboli.

Raijan saamalla nukella oli pitkät hiukset, ne symbolisoivat pitkää ikää.

Iloisia elämänvaiheita kaikille nukentekijöille!

"Puuronukke tuo onnea seuraavalle vuodelle, sille joka sen puurostaan jouluna löytää. Puuronukkea käytettiin 1800-luvun lopulta 1930-luvulle joulupuurossa mantelin sijasta", tekstiilitaiteilija Eija Tähtkäpää, joka antoi Raijalle tuomisena Puuronuken.

Puontin olohuoneessa oli niin iso kattokruunu, ettei se ollut mahtunut kokonaisuina ovista sisään.

Teksti ja kuvat Pirjo Haapala

Virkkaus on tekniikkalaji

Virkkuukoukulla ja langalla voi saada aikaan todella monenlaista tuotetta ja jopa taidetakin. Tämän todistaa naantalilaisen Riikka Vuorisen käsistä virkkaamalla syntynyt käsityökoelma.

Valokuvat mallinaan Riikalta syntyivät viime vuonna presidentti Alexander Stubbista ja hänen puolisostaan Suzanne Ines-Stubbista virkatut taulut (koko 40 x 60). Riikka sai kasvokuvan taipumaan virkkaukseksi ilman, että katsojalta katoaisi kohteen tunnistettavuus.

Riikka on käynyt useita opiston kursseja. Työväenopisto ajoista jäi erityisesti mieleen Qvidi-Mina-kurssi.

Tekniikka, jolla saa sävyjä ja elävyyttä perinteisiin isoäidinneliöihin. Mieleen on jäänyt myös kurssilaisten retki Paraisten kotiseutumuseoon, jossa tutustuttiin alkuperäiseen jakkuun. Käsitöistä on muodostunut hänelle elämäntapa, josta sattumien kautta huomaa olevansa esimerkiksi rakentamassa näyttelyä jollakin ajankohtaisella temalla. Näyttelyn valvojana kohtaa ihania ihmisiä, jotka ovat kiinnostuneita käsitöistä. Tarinat ja kohtaamiset ovat aivan parasta. Tekeminen jatkuu. Koskaan ei tiedä, mistä se inspiraatio iskee ... ja mihin se johtaa, toteaa Riikka.

Teksti Pirjo Ekman kuva Riikka Vuorinen

Älytön tekoko?

Ajattelin kirjoittaa ystävälleni kirjeen. Toinen minäni ilmoitti, että älä turhaan, anna tekoälyn tehdä. Se päkäpäisempi minäni sanoi, että ehei kuule, hiiteen kaikki Copilotit, Geminis ja Chat-GPT:t, teen sen ihan itse, niin kuin ennen vanhaan paperille, ihan itse kirjoittaen.

Vaan kuulakärkikynä ei liukunutkaan yhtä vauhdilla kuin ennen, ja käsialastani oli tullut entistä hulvattomampi. Paperikori alkoi täyttyä ruttuisista papereista, ja kaunis idea sekä lämmin ajatus ystävästäni oli tipotiessään.

Turhautuneena mietin, mitähän älykästä ja inhimillistä tekoäly olisikaan kirjoittanut, olisivatko algoritmit analysoineet, miten minulla on mennyt ja selittäneet miksi, saati mitä ne ennustaisivatkaan minun tekevän ensi kesänä...

Lopputulemana ostin vetävän kortin. Tekoäly oli samaa mieltä, vie vähemmän aikaa.

Marianne Klemelä

PS. Uteliaisuuteni kuitenkin heräsi ja päätin kokeilla. Promptasin – miten ylpeä olenkaan tämän uuden ter-

min hallitsemisesta! – että hyvä Copilot, kirjoitapa ystävälleni lyhyt kirje. Jos siitä vaikka saisin hyviä ideoita vastaisen varalle. Ja näin hän kirjoitti:

”Hei ystäväni,

Olen usein miettinyt, kuinka tärkeä osa elämäsi olet minulle. Vaikka elämä kuljettaa meitä eri poluilla, tiedän, että ystävyys kestää etäisyyden ja ajan. Sinun kanssasi voin jakaa ilot ja surut, nauraa yhdessä, ja joskus myös olla hiljaa – kuten suomalainen sananlasku sanoo: ”Ystävä tunnetaan hädässä.” Arvostan sitä, että voimme olla rehellisiä toisillemme ja tuemme toisiamme arjen haasteissa. Kiitos, että olet rinnallani, kuuntelet ja ymmärrät ilman sanojakin. Toivon, että tulevana vuosina voimme luoda lisää yhteisiä muistoja. Olet tärkeä – pysytään ystävinä jatkossakin.

Lämpimin terveisin,

[Sinun nimesi]”

Kuvituskuva Reijo Nurmela

Range

Sähköpyörän mittarissa Range tarkoittaa toimintasädettä. Eli kuinka pitkälle suunnilleen sähkö vielä riittää.

Olen ajanut samalla sähköpyörällä kahdeksan vuotta. Akku on jo vähän menettänyt kapasiteettiaan. Mutta vielä sitä on ihan kohtuullisesti. Kilometrejä on kertynyt yli 20000 km.

Vastatuulen kanssa voi hävitäkin, jos takaisin tullessa ei olekaan myötätuulta, vaan tuuli on kääntynyt ja taas on vastatuuli.

Jos lähdän hyvässä myötätuulessa kauppaan, johon minulla on yleensä 2,5 km matkaa, saattaa toimintasädettä olla kauppaan tullessa kolme kilometriä enemmän, kuin lähtiessä. Tulee sellainen olo, että energiaa on jostakin siunaantunut lisää. Vaikka moottori selvästi kävi ja kulutti.

Jos tuuli on edelleen kaupasta palatessa samansuuntainen, eli vastatuuli ja yhtä voimakas, kuin tullessa, niin 2,5 km matkaan kuluu toimintasäteestä 8 kilometriä. Eli koko kauppareissuun tuli toimintasädettä kuluneeksi 5 km.

Sähkön kulutukseen sähköpyörällä vaikuttavat monet eri tekijät. Vastatuuli tai myötätuuli vaikuttavat paljon. Samoin kuinka paljon kevennystä otan käyttöön. Sähköpyörällä voi ajaa ilman sähköäkin. Se on minun pyörässäni OFF. Avustustasot ovat: ECO – TOUR –

SPORT ja TURBO.

Vähän raskaampaa on sähköpyörällä ilman sähköä ajaa, kuin ”luomupyörällä”. Sähköpyörässä moottori ja akku ja tukevampi rakenne lisäävät painoa. Ja kaikilla pyörillä vaikuttaa kuorma. Minun painoni ja täyden kauppakassin paino esimerkiksi.

Renkaissa kannattaa pitää suurehkoa painetta. Löysät renkaat näkyvät suurena sähkön kulutuksena ja silloin toimintasäde lyhenee huomattavasti tai paljon.

Pyöräilijän rasituksena ylämäki maksaa velkansa alamäessä. Mutta ylämäki vie kilometrejä toimintasäteestä. Alamäessä ei sähköä kulu, eikä lataudukaan.

Sähköautoissa jarruttaminen voidaan tehdä moottorilla. Moottori muuttuu hidastettaessa generaattoriksi ja lataa akkuun takaisin osan kiihdytyksessä tai ylämäen kiipeämisessä käytettyä energiaa.

Akun kapasiteettia tulee käytettyä vain osittain. Lataan akun, kun siinä on vielä ehkä 10 km Rangea jäljellä. Enkä lataa ihan täyteen. Tällainen käyttö pitäisi pidentää akun käyttöikää.

Lähes täydellä akulla Range saattaa olla 100 km ECO kevennyksellä. Ylämäkeen ja vastatuuleen käytän suurempia kevennyksiä, joten noin 70 km sillä ehkä pääsen, mutta ajan vain 60 km. Jotain sinne päin.

Reijo Nurmela teksti ja kuva

Sähköpyörän mittarissa näkyy Range, toimintasäde.

Työväenopiston ilmoittautumisen vastaanottamista Kaskenkatu 5 Turku syyskuussa 1997. Kuvassa Markku ja Seija Luoto ja Hilkka Harald. Kuva Luotojen kotiarkisto.

Työväenopistoon jonotetaan Kaskenkatu 5 Turku 1980 -90-luvun vaihteessa. Kuva Markku Luoto.